

Lapin liitto

Laadimme Lapille kestävää menestystä

LAPIN LIITTO

Tiedolla johtamisen käsikirja
Skenaariotyö, taloustiedolla johtaminen
ja talouden ennustaminen

Kuntastrategia kunnan johtamisessa

FCG.

#1 Strategian lähtökohdat, mitä nyt tehdään:

"Vallankumous, kunta
uudistetaan uuden
strategian myötä!"

"Valittu strateginen
linja pysyy, pieniä
viilauksia ja uusia
sanavalintoja"

Mikä on kuntastrategia?

Kuntakokonaisuuden pitkän tähtäyksen päätöksentekoa ja toimintaa ohjaava **tulevaisuuden suunta ja kantava idea**.

- Lisäksi strategia on..
 - Valtuuston **johtamisen väline**
 - **Yhteinen ymmärrys** keskeisistä tavoitteista ja tulevaisuuden suunnasta
 - **Valintoja** toinen toistaan tärkeämpien asioiden välillä
 - **Jatkuva prosessi**, vuorovaikutusta ja tekemistä

Miksi kunnassa tarvitaan kuntastrategiaa?

1. Nopeasti muuttuvassa ja monimutkaisessa toimintaympäristössä keskellä strategiatyö auttaa muodostamaan yhteistä ymmärrystä kunnan historiasta, nykytilasta ja tulevaisuudesta.
2. Moniäänisessä päätöksenteossa strategia palauttaa toiminnan perusasioihin.
3. Strategialla voidaan viestiä ja ohjata monitoimialaista kuntaorganisaatiota kulkemaan samaan suuntaan ja välttämään osaoptimointia.
4. Strategialla muodostetaan yhteistä tahtotilaa. Strategia tarjoaa kiintotähden, pohjaa ja tukea tulevien päätösten ja valintojen tekemiseen.

***Mitkä asiat
strategiassa pitää lain
mukaan huomioida?***

Kuntalain lähtökohdat kuntastrategiaan

Kuntalaki 37 §

Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa **valtuusto päättää** kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Omistajapolitiikka

sisältää periaatteet, joilla johdetaan, ohjataan ja valvotaan kunnan toimintaa.

Omistajapolitiikalla linjataan muun muassa se, **missä yhteyksissä kunta on mukana** omistajana ja sijoittajana ja **mitä kunta omistajuudella tavoittelee**.

Kuntalain lähtökohdat kuntastrategiaan

- Kuntastrategian tulee perustua **arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista** ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. **(Kuntalaki 37 §)**
- Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen **toteutumisen arviointi ja seuranta.** **(Kuntalaki 37 §)**
- Kuntastrategia **tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.** **(Kuntalaki 37 §)**
- Kuntastrategia on oltava **saatavilla yleisessä tietoverkossa.** **(Kuntalaki 109 §)**
- **Talousarvio ja -suunnitelma** on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet **(Kuntalaki 110 §)**

#2 Kenelle strategia tehdään

Kuntayhteisön
strategia

Kuntaorganisaation
strategia

*Mitä kaikkea ja
miten kunnan
strategialla
ohjataan?*

Mitä kaikkea kunnan strategialla ohjataan?

- Kunnan toimintaa johdetaan valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti. (Kuntalaki 38 § Kunnan johtaminen)
- ***Kunnan toiminta*** käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Kunnan toiminnan johtaminen ja ohjaus

Kunta ja kuntalaiset

Yritykset ja kolmas sektori

Sopimukset ja valvonta Avustusehdot

Osakkuusyhteisöt ja yhteistyösopimukset

Omistajaohjaus
Perussopimus ja yhtymäkokoukset
Osakassopimus, yhteistoimintasopimukset
Konserniohje, yhtiöjärjestys ja yhtiökokous, hallitustyöskentely

Tytäryhteisöt

Omistajaohjaus
Konserniohje ja yhtiöjärjestys
Yhtiökokous ja hallitus

Kunnan organisaatio

Hallintosääntö
Talousarvio- ja suunnitelma
Ohjelmat, kehityskeskustelut

Kuntastrategian toimeenpano
Raportointi ja arviointi

Pohdittavaa ja sovittavaa strategiaprosessin alkuun

#3 Strategian toimeenpano

Toteutus toimeenpano-
ohjelmilla ja
talousarviossa ja -
suunnitelmassa

Toteutus talousarviossa
ja suunnitelmassa

Strategian toimeenpano

Kuntastrategia

Strategiset ohjelmat:

- Hyvinvointisuunnitelma
- Elinvoimaohjelma
- Maapoliittinen ohjelma
- Osallisuusohjelma
- Henkilöstöohjelma
- Omistajapolitiikka
- Muut ohjelmat

Vuosittaiset talousarviot ja taloussuunnitelma

Raportit ja tilinpäätös

Strategia on kokonaisuus, joka muodostuu strategiasta, sitä toteuttavista ohjelmista sekä toimiala- ja yksikkökohtaisista tulkinnoista tai suunnitelmista sekä tekemisestä.

Valtuustosopimus

Viestintä

Toimialojen käyttösuunnitelmat

Toimielintyöskentely

Johtoryhmätyöskentely

Projektit, kokeilut

Kehityskeskustelut

Miten määritellä kunnan keskeiset tavoitteet?

#4 Strategian valinnat ja ohjausvaikutus

Yleisellä tasolla oleva:
"maailmaa syleilevä",
"kaikille jotakin",
"toiveiden tynnyri"

Voimakkaita (ja
kipeitä) valintoja
tekevä

#4.1 Strategian valinnat

Vahvuuksiin ja
kilpailuetuihin
nojautuva

Heikkouksia vahvistava

Strategiset tavoitteet

- Tavoitteen tulee toteuttaa kunnan perustehtävää
- Tavoitteen tulee toteuttaa kuntalaisten/kuntayhteisön tarpeita
- Tavoitteella tulee olla yhteys taloudellisiin resursseihin
- Tavoite on realistinen mutta haastava, myös innostava
- Tavoitteet ja toimenpiteet ovat erotettu toisistaan
- Tavoite on konkreettinen
- Tavoite on yksiselitteinen
- Tavoite on arvioitavissa ja sen toteutumista pystyttävä seuraamaan

#5 Strategian rakenne ja hierakia

Monitasoinen: visio,
missio, arvot,
päämäärät, tavoitteet,
mittarit ja
indikaattorit...

Yksinkertainen:
tavoitteet ja
toimenpiteet

Esimerkki strategiarakenteesta ja strategiatermit

Visio	Tahtotila mihin pyritään pitkällä aikatahtaimella MINNE ja MITÄ
Toiminta-ajatus tai missio	Näkemys organisaation keskeisistä tehtävistä ja miksi olemme olemassa MIKSI
Arvot	Millä perustalla toimitaan ja mitkä ohjaavat päätöksentekoa ja toimintaa MILLAINEN
Strategiset painopistealueet ja päämäärät	Visiota jäsentävät tavoitekokonaisuudet/näkökulmat MITEN
Strategiset tavoitteet	Mitä tavoitellaan ja missä on onnistuttava
Keskeiset toimenpiteet/keinot	Millä yksilöidyillä toimilla edistetään tavoitteiden toteutumista
Mittarit ja arviointikriteerit	Miten arvioidaan ja mitataan tavoitteiden ja toimenpiteiden onnistumista MISSÄ
Kärkihankkeet/ohjelmat	Tavoitekokonaisuudet, joilla johdetaan ja koordinoitaan toimeenpanoa

Erilaisia tapoja jäsentää strategia

- **Tasapainotettu mittaristo (BSC - balanced scorecard)**
 - talous, prosessit, henkilöstö, asiakas tai
 - talous, prosessit, henkilöstö, vaikuttavuus
 - **Kestävä kehitys**
 - taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen (ja kulttuurinen) kestävyys
 - **Kuntalaki §1 (kunnan perustehtävän määritelmä):**
 - kuntalaisten hyvinvointi, alueen elinvoima, kestävä palvelutuotanto ja demokratia
 - **Taloudellinen kestävyys**
 - Mikä on strategian toteuttamisen kustannukset ja vaikutukset
- Näiden kaikkien alle löydettävissä lisää jaotteluita

- **Kuntalain 37§ mukainen jäsenitys**
 1. kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
 2. palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
 3. kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
 4. omistajapolitiikka;
 5. henkilöstöpolitiikka;
 6. kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
 7. elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

#6 Mille aikajänteelle strategia tehdään

Pitkäaikajänne,
yli valtuustokausien
ulottuva strategia

Lyhyt aikajänne,
valtuustokauden
strategia

#7 Valtuuston hyväksymän strategian tavoite, laajuus ja tarkkuustaso

Viestinnällinen ja
kiteytetty strategia,
joka ohjaa toimintaa
yleisellä tasolla

Laaja ja
yksityiskohtainen
strategia, joka ohjaa
tarkasti toimintaa
pääöksenteossa ja
kuntaorganisaation
toiminnassa

Miten kuntastrategiaa valmistellaan?

Strategiaprosessissa yhdessä

1. **Hahmotetaan** toimintaympäristön muutokset ja muutossuunnat
2. **Havaitaan** toimintaympäristön mahdollisuuksien ja omien vahvuuksien yhdistämismahdollisuudet
3. **Löydetään** painopisteet ja tavoitteet rajallisille voimavaroille
4. **Sitoutetaan** johto ja henkilöstö yhteisiin tavoitteisiin ja toimintaan
5. **Kehitetään** johdon muutoksien havaitsemiskykyä ja osaamista niihin vastaamiseen strategiakauden aikana

Kuntastrategian muoto, rooli ja merkitys on paikallisesti keskusteltava ja määriteltävä.

Strategiavalmistelun ja strategiasta päättämisen prosessi

Toimeenpano, seuranta,
arviointi ja päivittäminen

**Kuntastrategian muoto, rooli ja merkitys on paikallisesti
keskusteltava ja määriteltävä.**

Strategiatyön eri tahoja voivat olla

Strategiatyön vastuulliset toimijat

- Valtuusto
- Hallitus
- Kunnanjohtaja ja johtoryhmä

Organisaation toimijat

- Esimiehet
- Henkilöstö

Vaikuttajat ja sidosryhmät

- Kuntalaiset
- Yhdistyksen ja kolmas sektori
- Yritykset ja elinkeinoelämä
- Vaikuttamistoimielimet

Osallistamisen tapoja:

- Keskustelutilaisuudet, työpajat
- Kuntalaiskyselyt ja –haastattelut
- Kuntalaisraadit
- Kokemusasiantuntijat/kehittämisasiakkaat
- Yhdistysten ja järjestöjen yhteiskehittäminen
- Yhteissuunnittelu- ja teematilaisuudet
- Kumppanuuspöydät
- Palvelumuotoilu ja sen innovatiiviset menetelmät
- Sähköiset alustat
- Kattava viestintä ja mediat

Yhteinen ymmärrys voi synnyttää sitoutumista ja sitoutuminen synnyttää strategian suuntaisia tekoja

#8 Strategiaprosessin laajuus

Laaja osallistava ja
vuorovaikutuksellinen
prosessi

Ketterä ja tiivis
prosessi, jossa
valtuusto ja
viranhaltijat keskiössä

Kuntien strategiatyön valmisteluun soveltuvat esimerkiksi seuraavat kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinot

- ✓ Keskustelutilaisuudet
- ✓ Kuntalaisraadit
- ✓ Kuntalaiskyselyt ja -haastattelut
- ✓ Kokemusasiantuntijat/kehittämisasiakkaat
- ✓ Verkkoavoriidet
- ✓ Mobiilisovellukset
- ✓ Yhdistysten ja järjestöjen yhteiskehittäminen
- ✓ Yhteissuunnittelutilaisuudet
- ✓ Kumppanuuspöydät
- ✓ Palvelumuotoilu
- ✓ Vaikuttamistoimielimet (vanhus- ja vammaisneuvostot, nuorisovaltuustot)

Kaikki tilaisuudet voidaan järjestää myös verkkototeutuksena.

Keskeistä on miettiä miten eri tilaisuuksien ja menetelmien anti aidosti vaikuttaa strategiaan!

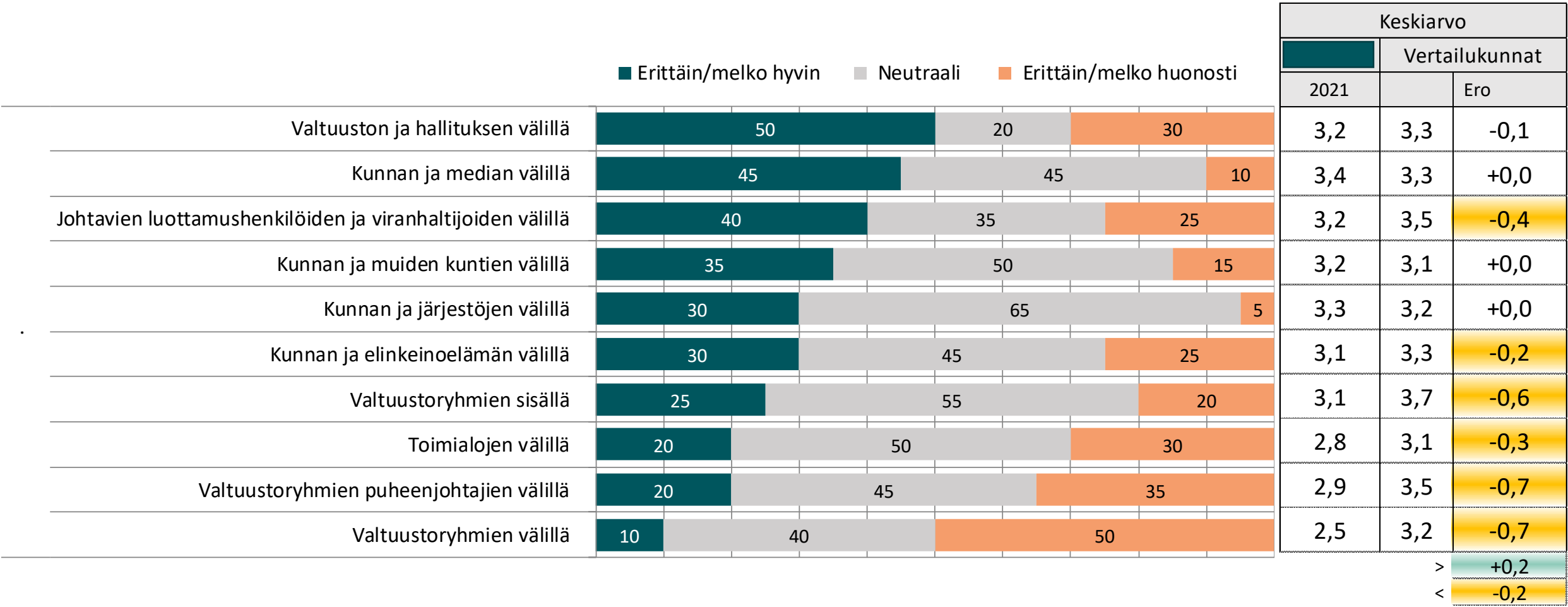
Mistä kunnan strateginen johtaminen muodostuu?

2. Millaiseksi arvioit yhteistyön toimivuuden eri osapuolten välillä?

Parhaiten toteutuvat asiat ensin

n=20

Strategisen johtamisen ja johtajan tunnusmerkkejä

1. Muodostaa kokonaiskuvaa, ennakoi toimintaympäristön muutoksia ja arvioi niiden vaikutuksia omaan kuntaan.
2. Konkretisoi päätöksenteossa strategiset linjaukset ja priorisoi toimintaa strategian mukaisesti.
3. Tunnistaa strategian ydinviestit ja viestii niitä eteenpäin organisaatiossa ja kuntayhteisössä.
4. Rakentaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa pitkän aikavälin toimintaa monipuolisen tiedon perusteella.

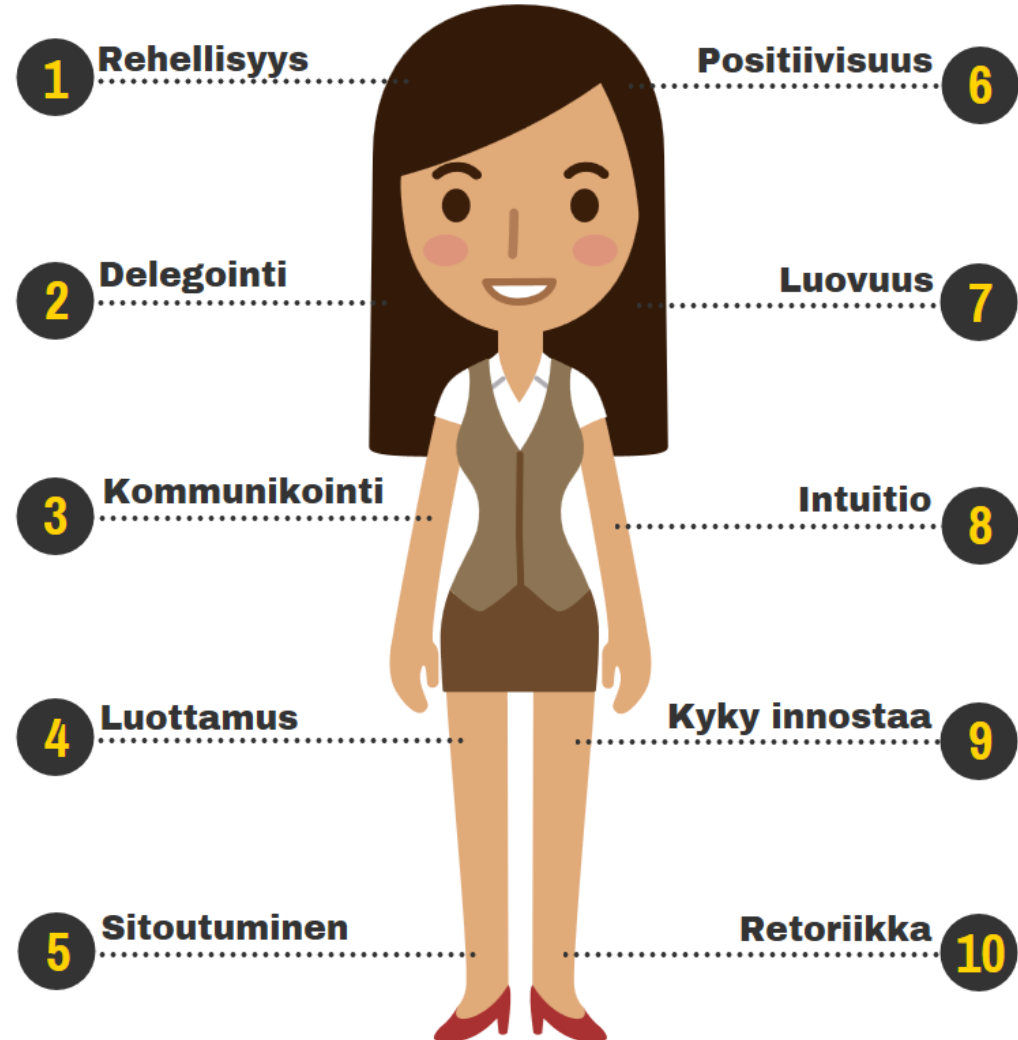
Toimiva kunnan kaksoisjohtaminen mahdollistaa kokonaisvaltaisen ja strategisen johtamisen.

Unelmien pomo

Johtaja

Lista ominaisuuksista

*Tehdassäädöillä tai
lisävarustein**

Pohdittavaa ja sovittavaa strategiaprosessin alkuun

#9 Strategian henki

Arvopohjainen ja
visionäärinen

Pragmaattinen ja
tavoite- ja
toimenpidepohjainen

**Miten strategian
toteutumista seurataan?**

Miten strategian toteutumista seurataan?

- Strategiaa valmistellessa sovitaan siitä, **miten ja kuinka usein strategian toimeenpanoa seurataan ja sen sisältöjä arvioidaan.** Myös ohjelmien ja kärkihankkeiden seurannan periaatteet on hyvä sopia.
- **Strategian seuranta ja arviointi luontevaa liittää kunnan talousarvio- ja tilinpäätösprosesseihin.**
 - Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa.
 - Vuosittaisessa toimintakertomuksessa esitetään selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa.
 - Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet
- **Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.**

Millainen on hyvä mittari ja arviointikriteeri?

Mittari **kuvaa tavoitteen** tai tavoitetta edistävän toimenpiteen toteutumista ja **ymmärretään samalla tavalla**

Osumatarkkuus: mittaa ko. asiaa mahdollisimman hyvin

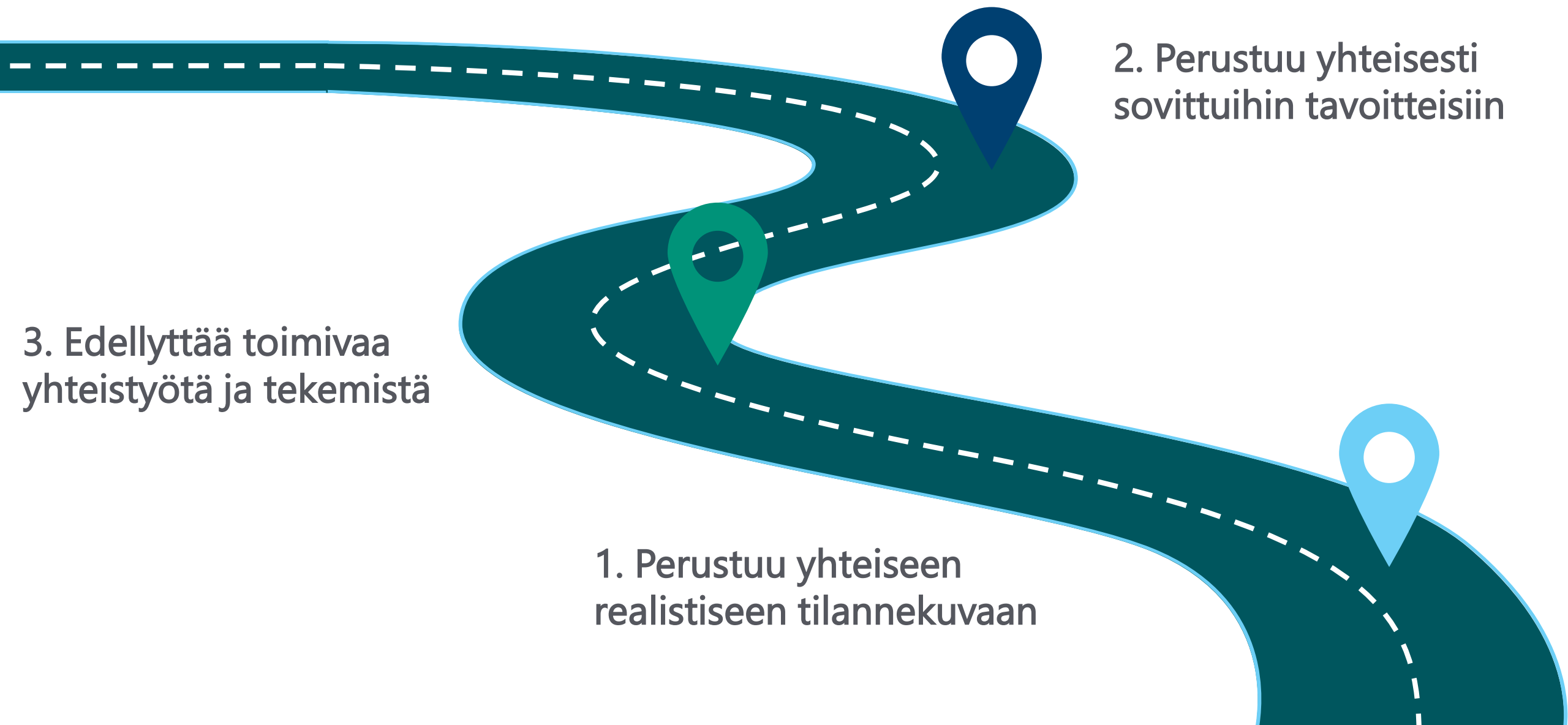

Sopiva määrä: Usein yksi tai kaksi mittaria ei riitä vuosittaiseen seurantaan – toisaalta mittareita ei saa olla liikaa.

Mittarin on oltava **seurattavissa** ja sitä käytetään toiminnan arvioinnissa hyväksi ja **niiden pohjalta ohjataan** ja johdetaan toimintaa.

Vaikuttavampi kuntastrategia

Strategian aineispuita

Vaikuttavan strategiaproessin elementit, sisällöt ja huomiot

Kick Start

- Strategiatyön tavoitteet, suunnittelu ja yhteinen ymmärrys
- Nykyinen strategia ja suunnitelmat sekä opit strategiatyöhön edelliseltä strategiakaudelta
- Strategian merkitys eri tahoille: luottamushenkilöt, operatiivinen johto, henkilöstö, asiakkaat, sidosryhmät

Ennakointi ja toimintaympäristö

- Toimintaympäristöanalyysi
- Ennakointi, trendit, ilmiöt ja hiljaiset signaalit
- Menetelmiä mm: kyselyt, ART toimintaympäristö- ja ennakkointiaineistot, talouden painelaskenta, kehittämisdialogi, skenaariot

Visio ja painopisteet

- Tahtotilan/vision määrittely
- Toiminta-ajatuksen kirkastaminen
- Toimintaa ohjaavat arvot ja toimintaperiaatteet
- Kärkitavoitteiden valikointi ja niihin liittyvien toimenpiteiden täsmentäminen
- Mittareiden valinta

Osallisuus

- Luottamuselimet
- Johtoryhmä, esimiehet, henkilöstö
- Asiakkaat ja sidosryhmät
- Arvioinnit, tilaisuudet, pelit, virtuaalisuus

Johtoryhmätyöskentely

- Strategian toteutumisen säännöllinen suunnittelu ja jatkuva seuranta
- Strategian rullaava koontapaperi
- Talouden ja toiminnan suunnittelun vahvistaminen strategiakauden aikana

Toimeenpano

- Strategian toteutumisen seuranta ja väliarviointi
- Ohjelmat ja muut suunnitelmat
- Talouden ja toiminnan suunnittelu
- Organisoituminen, kulttuuri, toimintatavat, toimenkuvat ja mindset
- Koulutus ja kehittäminen

Tulevaisuuden ennakointi muuttuvassa toimintaympäristössä

Pohdittavaa ja sovittavaa strategiaproessin alkuun

#10 Yhteisen tilannekuvan muodostaminen strategiapäivityksen pohjalta

Tiivis, lähinnä
viranhaltijoiden laatima
tietopaketti

Laaja ja osallistava
tilannekuvan muodostus,
jossa hyödynnetään mm.
määrällistä ja
laadullista ennakointia

Kuntien suuret haasteet

VÄESTÖ

- vanhenee ja syntyvyys laskee
- monikulttuuristuu
- polarisoituu

DEMOKRATIA JA OSALLISUUS

- perinteisen demokratian murros
- osallistumisen uudet muodot

ILMASTONMUUTOS JA LUONNONVARAT

- ilmastomuutoksen torjunta ja sopeutuminen
- terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- materiaalivallankumous ja kiertotalous

KAUPUNGIISTUMINEN JA KUNTIEN ERILAISTUMINEN

- muuttoliike
- kasvustrategiat / hallitun supistumisen strategiat
- taloudellinen kantokyky
- lakisääteiset tehtävät
- yhdenvertaisuus, saatavuus, saavutettavuus
- resurssien kohdentuminen

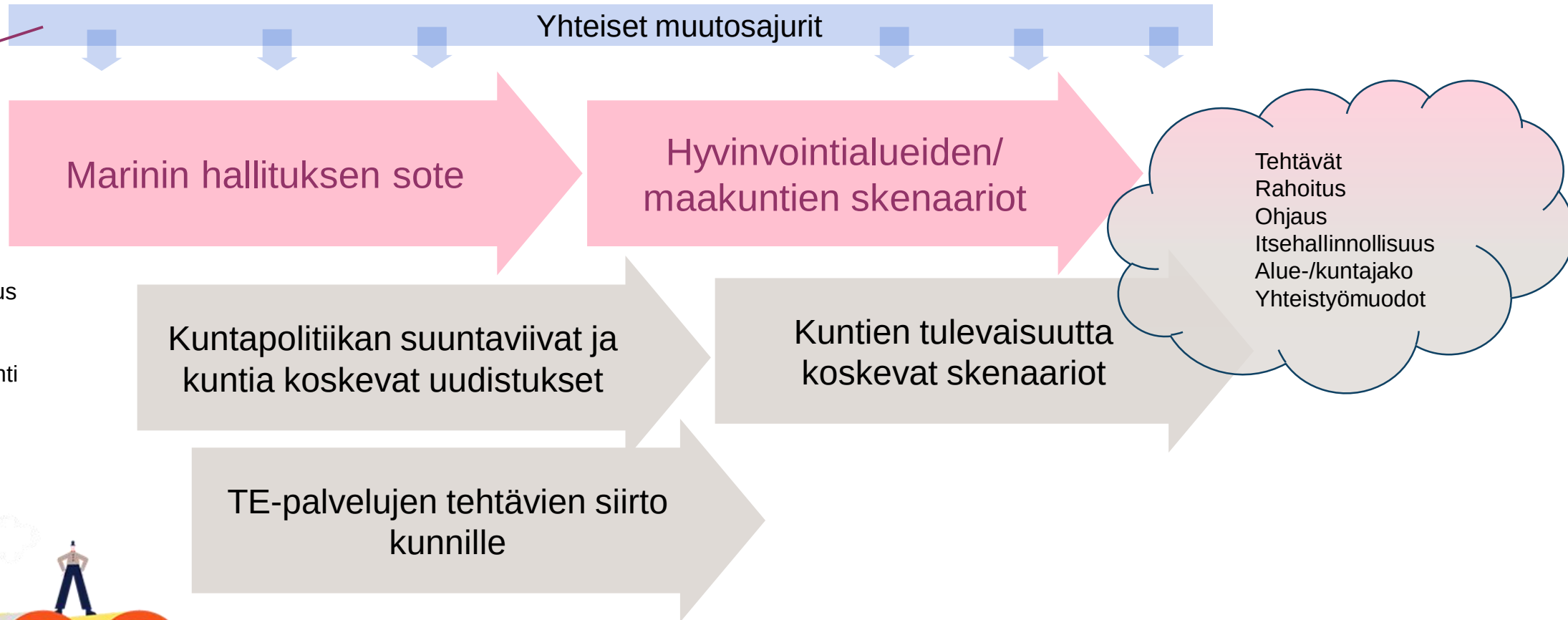
DIGITALISAATIO JA TYÖN MURROS

- vaatii jatkuvaa oppimista
- muuttaa työelämän pelisääntöjä

Alueiden ja kuntien roolia ja tehtäviä koskevien tulevaisuuden skenaarioiden vaikutukset

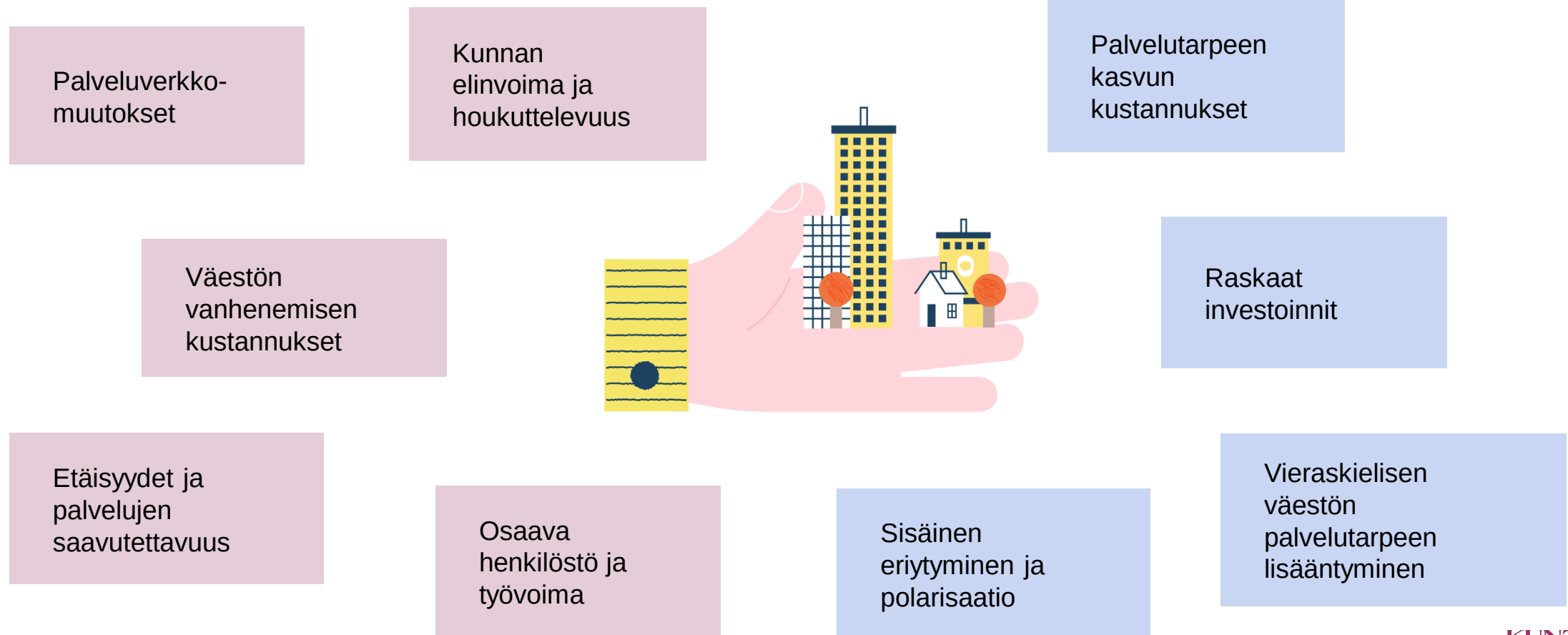
- mm. Ikärakenteen muutos
- Kaupungistuminen
- Kuntien ja alueiden tulo- ja menokehityksen rakenteellinen epätasapaino
- Kiristynvä julkinen talous
- Työvoiman saatavuus
- Palveluiden järjestämisen ja tuottamisen optimointi

Kasvukeskusten ja vähenevän väestön kuntien haasteita

Hallitun supistumisen strategiat

Kasvustrategiat

Julkisen hallinnon uudistamisen strategia

Julkisen hallinnon strategia ohjaa ja vahvistaa koko julkisen hallinnon uudistamista 2020-luvulla. Toimiva julkinen hallinto on keskeinen osa toimivaa demokratiaa ja hyvinvointiyhteiskuntaa.

Strategiassa kuvattu hallinnon yhtenäinen ja määrätietoinen uudistaminen sujuvoittaa arjen palveluita, turvaa oikeusvarmuuden yhteiskunnassa ja luo uusia mahdollisuuksia yrityksille ja yhteisöille.

<https://julkisenhallinnonstrategia.fi/>

LUPAUS

Julkinen hallinto rakentaa tulevaisuuden kestäväää arkea ja kaikissa tilanteissa toimivaa ja turvallista yhteiskuntaa.

Strategian tavoite vuodelle 2030: julkinen hallinto rakentaa kestäväää hyvinvointia murrosten keskellä.

PÄÄMÄÄRÄT

Millaisia päämääriä tavoitellaan 2030-luvulla?

Moninaisuuden huomioiminen vahvistaa yhdenvertaisuutta

Ylisukupolvinen vastuunkanto varmistaa luonnon kantokyvyn

Kyky kuvitella ohjaa muutosta

Toiminta pohjautuu tietoon

Luottamusta rakennetaan aktiivisesti

Avoin hallinto toimii yhdessä

TOIMINTALINJAUKSET

Mitä päämäärien tavoittelu tarkoittaa 2020-luvun julkisessa hallinnossa?

Järjestämme palvelut ihmislähtöisesti ja monimuotoisesti

Laajennamme mahdollisuuksia vaikuttaa ja rohkaisemme ihmisiä osallistumaan valmisteluun ja päätöksentekoon

Kannamme vastuumme ilmastonmuutoksen hillinnästä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisesta

Teemme sujuvaa yhteistyötä muun yhteiskunnan kanssa

Toimimme yhtenäisesti ja yhdessä

Hyödynnämme ja tarjoamme tietoa ennakoivasti ja monipuolisesti

Toimimme ketterästi ja haastamme itseämme

Digitalisaatio muutoksen keinona

Kestävä taloudenhoito uudistamisen ohjaajana

Suomi globaalina edelläkävijänä

Ajautujat, sopeutujat ja tulevaisuuden tekijät

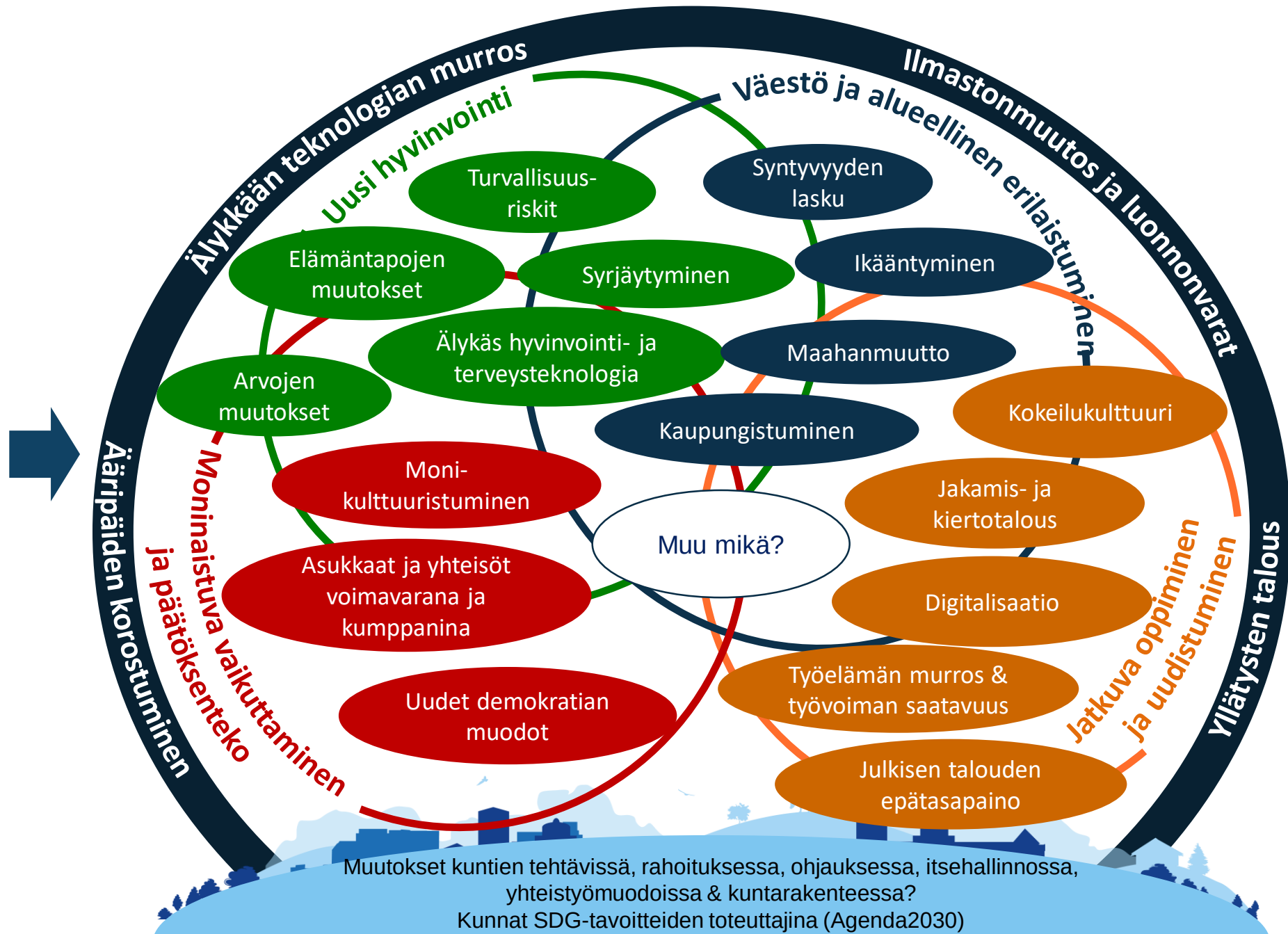
Tulevaisuuden lähestyminen kolmella tavalla

- **Megatrendit** - nykyhetkessä selvästi näkyvien kehityskulkujen tunnistaminen ja niiden seurausten miettiminen.
- **Tulevaisuuksien avartaminen** – laajennetaan tulevaisuuskuvien kirjoa ja haastetaan tulevaisuudesta tehtyjä oletuksia.
- **Visiointi** - tulevaisuutta ei vielä ole, vaan se tehdään yhdessä.

Maailmanpyörä – kuntien muutosajurit 2020–2030

Kunnat
2021

!

Ennakointityön tavoite:

- **minkälaisia ovat tulevaisuuden kestävät kunnat vuonna 2030**
- miten edetä taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyysnäkökulmissa

Heikot signaalit tulevaisuuksien avartajina

- Heikko signaali on jokin tapahtunut ja olemassa oleva asia tai ilmiö, joka voidaan tulkita merkiksi suuremmasta mahdollisesta muutoksesta.
- Heikossa signaalissa voidaan ajatella olevan kolme osaa:
 - Itse asia tai ilmiö
 - Signaali, eli uutinen, kuva, palvelu, esine, tarina, tapahtuma, joka kertoo asiasta
 - Tulkinta, eli miten signaali vastaanotetaan, miten se liitetään tulkitsijan omaan näkemykseen ja maailmankuvaan ja miten sitä käytetään.

Skenaario 1: Ihminen elävässä ympäristössä (+,+)

- Ilmastonmuutos on herättänyt ihmiset toimimaan oman elinympäristönsä ja kestävän kehityksen puolesta ja sen myötä yhteisöllisyys on kasvanut.
- Ihmisillä on tasavertaiset mahdollisuudet hyvään elämään ja ehjät yhdyskunnat tukevat eri elämäntilanteissa olevien sujuvaa ja kestävää arkea.
- Älykkäät teknologiat tarjoavat uusia mahdollisuuksia oman hyvinvoinnin edistämiseen ja kuntien palveluihin.

Skenaarion kannalta tärkeitä ilmiöitä:

- Ilmastonmuutos
- Arvojen muutokset
- Älykäs hyvinvointi- ja terveysteknologia
- Jakamis- ja kiertotalous
- Aukkaat ja yhteisöt voimavarana ja kumppanina

Ikäihminen, 71

- Eläkkeellä, elää yksin
- Toimintakyky heikkenee
- Yksinäisyyttä
- Heikot IT-aidot

Työssäkäyvä äiti, 40

- Vaativa työ, aviomies ja 2 lasta
- Stressiä
- Uran ja perheen yhdistämisen haasteet

Maahanmuuttaja, 28

- Työtön pakolainen
- Traumaattisia kokemuksia
- Kielitaidon ja verkostojen puute
- Yhteiskunnan kielteiset asenteet

Nuori työtön, 19

- Asuu lapsuudenkodissa maaseudulla
- Ei työtä, keskeytyneet opinnot
- Elämönhallinnan ongelmia
- Huono itsetunto

HUOMIOI AINAKIN NÄMÄ:

Anna kuntalaisille valtaa vaikuttaa ja tue heitä toteuttamaan oman lähiympäristönsä kehittämishankkeita esimerkiksi palkitsemalla neljännen sektorin tekoja, jotka tukevat yhteisön hyvinvointia

Kokeile uudenlaisia työtapoja ja joustavoita kunnan käytäntöjä

Arvioi avoimesti päätösten vaikutuksia eteenkin ilmastonäkökulmasta

Kokoa kuntalaisille palvelutarjotin, josta heille tärkeät palvelut löytyvät helposti yhdestä paikasta.

Viesti jatkuvasti ja eri kanavissa esimerkiksi tarjolla olevista palveluista ja edullisista harrastusmahdollisuuksista

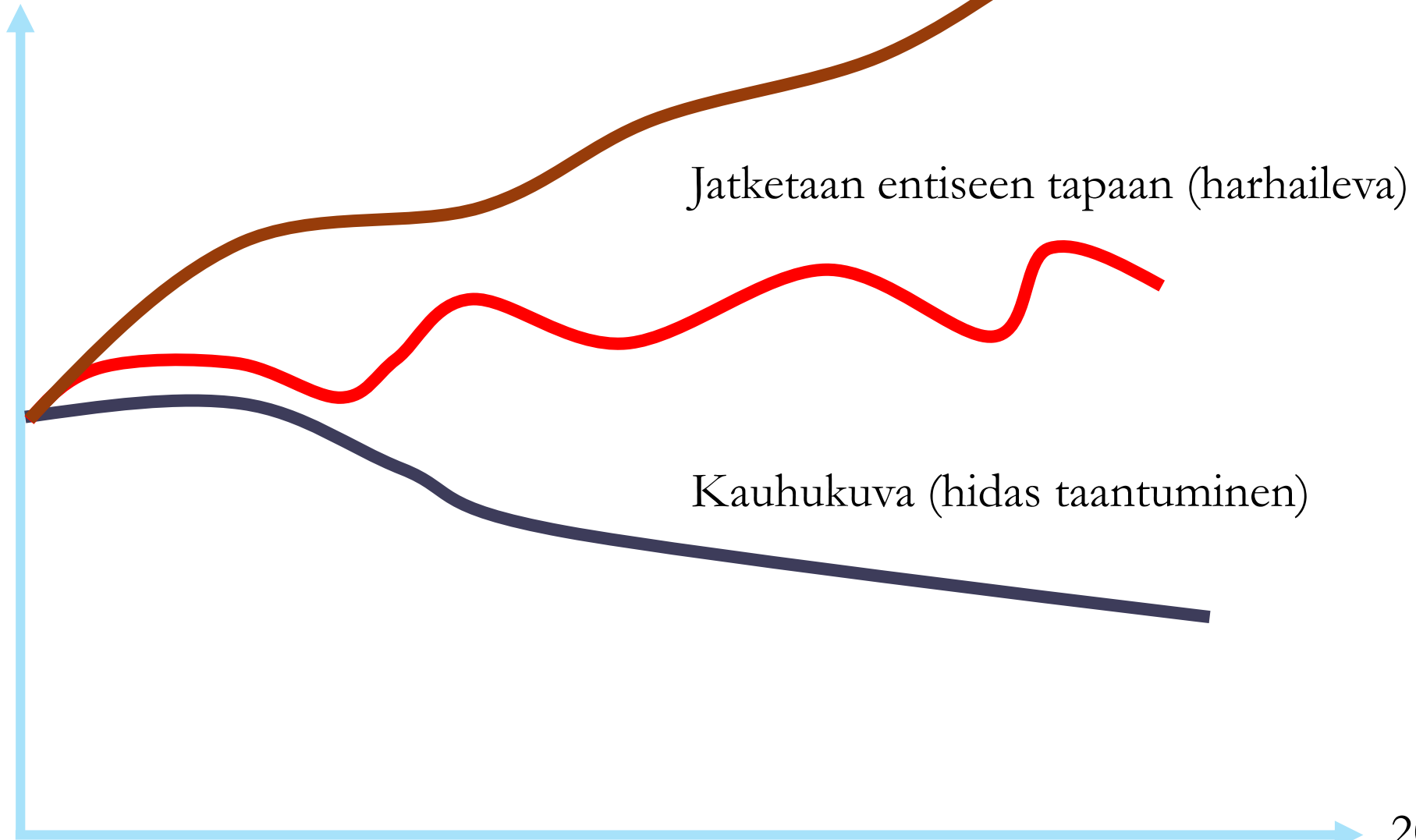
Muista nähdä ikäihmiset myös resurssina, joka luo mahdollisuuksia kunnan palveluihin

Sote-uudistuksen jälkeistä tulevaisuuden kuntaa ennakoivia skenaarioita (2015–2021)

- Loittoneva kunta
- Reunakunta
- Ohut kunta
- Laiska kunta
- Lannistava kunta
- Yksinäisten kestämaton kunta
- Pulska palvelukunta
- Perinteinen palvelukaupunki
- Kuntakeskus ja reuna-alueet
- Erikoistunut kunta
- Verkostokunta
- Innostava elinvoimakunta
- Ratkaisut etsivä kunta
- Vähähiiliset hyvinvointiverkostot
- Kunta murroksen moottorina kestävässä toimintaympäristössä
- Kokeileva kaupunki
- Asiakaslähtöinen kaupunki
- Vahvuuksiinsa nojautuva elinvoimakaupunki
- Uusi juureva kunta

Kunnan tulevaisuus?

Elinympäristö ja elinvoima kohenee
Hyvinvointi ja osallisuus lisääntyy
Kuntatalous on tasapainossa
Houkuttelevuus lisääntyy
Toimintatavat sujuvoituvat

Kuntastrategiasta tavoitteiksi

FCG.

Miten strategian toteutumista seurataan?

- Strategiaa valmistellessa sovitaan siitä, **miten ja kuinka usein strategian toimeenpanoa seurataan ja sen sisältöjä arvioidaan.** Myös ohjelmien ja kärkihankkeiden seurannan periaatteet on hyvä sopia.
- **Strategian seuranta ja arviointi luontevaa liittää kunnan talousarvio- ja tilinpäätösprosesseihin.**
 - Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa.
 - Vuosittaisessa toimintakertomuksessa esitetään selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa.
 - Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet
- **Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.**

Mitä talousarvion tulee sisältää?

- Talousarvion laadinnasta määrätään kuntalain 110 pykälässä
 - *Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin **toiminnan ja talouden tavoitteet***
 - *Taloussuunnitelman on **oltava tasapainossa tai ylijäämäinen**. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien*
 - *Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot **sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan**. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa **brutto- tai nettomääräisenä**. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.*

Millainen on hyvä mittari ja arviointikriteeri?

Mittari **kuvaa tavoitteen** tai tavoitetta edistävän toimenpiteen toteutumista ja **ymmärretään samalla tavalla**

Osumatarkkuus: mittaa ko. asiaa mahdollisimman hyvin

Sopiva määrä: Usein yksi tai kaksi mittaria ei riitä vuosittaiseen seurantaan – toisaalta mittareita ei saa olla liikaa.

Mittarin on oltava **seurattavissa** ja sitä käytetään toiminnan arvioinnissa hyväksi ja **niiden pohjalta ohjataan** ja johdetaan toimintaa.

Mitä tapahtuu valtionosuuksille 2023 ->

- Kuntaliiton jakoavain:
 - <https://www.kuntaliitto.fi/talous/budjetointi-ja-taloussuunnittelu/jakoavain-tyokalu-soteuudistuksen-vaikutuksista>
- Sote-uudistuksen rahoituslaskelmat:
 - <https://soteuudistus.fi/rahoituslaskelmat>